

Rolle Alho, Vilma Niskanen & Ville Pitkänen

MAAHANMUUTTAJIEN KOKEMUKSIA TYÖSKENTELYSTÄ JA ASUMISESTA SUOMESSA

Tulevaisuuden Suomen tekijät -tutkimushanke

TUTKIMUS

TUTKIMUKSEN TAUSTA	4
TUTKIMUKSEN TULOKSET	11
I SUOMEEN MUUTTO	12
II VIIHTYMINEN SUOMESSA	16
III KOKEMUKSET TYÖELÄMÄSTÄ	25
JOHTOPÄÄTÖKSET	36

TUTKIMUKSEN TAUSTA

Tulevaisuuden Suomen tekijät -tutkimushanke (2022-2024)

Nyt käsillä oleva raportti on osa syksyllä 2022 käynnistynyttä, monivuotista tutkimuskokonaisuutta. *Tulevaisuuden Suomen tekijät – osallisuutta ja yhteistyötä työelämään* -projektissa etsitään ratkaisuja työelämän akuutteihin ongelmiin, kuten tekijäpulaan ja polarisaatioon.

Kokonaisuus muodostuu kolmesta osiosta. Niissä selvitetään, millaista on ulkomaalaisen työntekijän elämä Suomessa, missä on odotettavissa työelämän muutosten seurauksena polarisaatiota ja mistä löytyy hyviä malleja muutosten kohtaamiseen ja ongelmien ratkomiseen. Lisäksi kysytään, miten sukupolvien yhteistyöllä voidaan parantaa jaksamista ja ehkäistä työvoimapulaa.

Tutkimushankkeessa on monimenetelmällinen ote. Aineistoa kerätään haastatteluilla, kyselyillä, työpajoissa ja työpaikoilla tapahtuvan havainnoinnin avulla.

Tutkimuksen toteuttaa E2 Tutkimus. Kokonaisuutta rahoittavat Ammattiliitto Pro, Hyvinvointiala HALI, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL, oikeusministeriö, Palvelualojen ammattiliitto PAM, Rakennusteollisuus RT, STTK, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön SAK, Teollisuuden palkansaajat TP ja Työeläkevakuuttajat TELA.

Maahanmuuttajien kokemuksia Suomessa asumisesta ja työskentelystä -tutkimus

Työikäisen väestön osuuden pieneneminen asettaa suomalaisen työelämän useiden haasteiden eteen. Väestörakenteen muutos vaikeuttaa myös hyvinvointivaltion rahoittamista ja eläkejärjestelmän ylläpitämistä.

Usealla toimialalla ja työpaikalla väestön ikääntyminen on näkynyt jo jonkin aikaa yritysten toimintaa ja kilpailukykyä haittaavana työvoimapulana.

Suomi tarvitsee lisää työperäistä maahanmuuttoa, mutta emme ole tavoitteemme kanssa yksin. Kilpailu ammattitaitoisista osaajista maiden välillä on kovaa.

Pärjätäksemme kilpailussa osaajista meidän on ymmärrettävä paremmin tänne tulevien ihmisten elämää ja arkea: mitkä asiat ovat hyvin, missä asioissa on parannettavaa ja missä asioissa on ongelmia.

Näihin kysymyksiin vastaa *Maahanmuuttajien kokemuksia työskentelystä ja asumisesta Suomessa* -tutkimusraportti, joka on *Tulevaisuuden Suomen tekijät* -hankkeen (2022-2024) ensimmäinen väliraportti. Tähän julkaisuun on koottu raportin keskeiset tulokset.

Maahanmuuttajien kokemuksia työskentelystä ja asumisesta Suomessa -tutkimus osallistuu maahanmuutosta käytävään ajankohtaiseen keskusteluun ja tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi analysoimalla maahanmuuttajien kokemuksia Suomessa työskentelystä ja asumisesta.

Tutkimuksen tavoitteena on luoda kokonaisvaltainen kuva haastateltujen maahanmuuttajien kokemuksista Suomessa työskentelystä ja asumisesta. Haastatellut työskentelevät seuraavilla toimialoilla: palveluala, sosiaali- ja terveydenhuolto, rakentaminen ja maatalous.

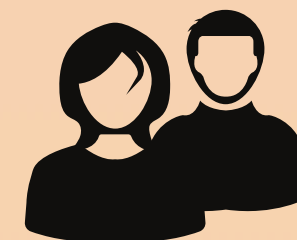

Haastattelut ja analyysi tehtiin keväällä 2023. Tutkimuksen toteutti E2 Tutkimus.

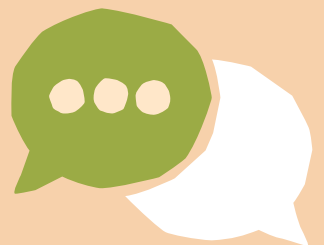
Tutkimusaineisto

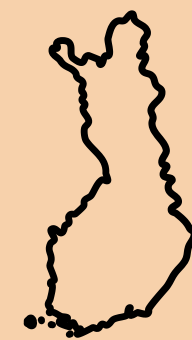
Tutkimusaineisto koostui 25 laadullisesta tutkimushaastattelusta. Haastattelujen keskimääräinen kesto oli 80 minuuttia.

Haasteltavien keskimääräinen ikä oli 36. Heistä 14 oli miehiä, 11 naisia.

Haastattelut tehtiin suomen, englannin, albanian, venäjän ja ukrainan kielillä. Haastattelut tehtiin kasvotusten, Teamsin avulla sekä puhelimitse.

Haastateltavat asuivat eri puolella Suomea, noin puolet heistä pääkaupunkiseudulla.

Tutkimusaineisto

Haastatellut olivat asuneet Suomessa keskimäärin 8 vuotta. Useimmilla oli työkokemusta ulkomailta. Haastateltavia pyydettiin vertaamaan ulkomaan työkokemuksia Suomessa koettuun. Kriteerinä haastatelluille oli yli vuoden työkokemus Suomesta. "Maahanmuuttajiksi" määriteltiin henkilöt, jotka olivat olleet ulkomaan kansalaisia Suomeen muuttaessaan.

Haastateltavien alkuperäiset lähtömaat olivat Viro (4), Venäjä (2), Ukraina (5), Espanja (1), Kosovo (3), Filippiinit (6), Thaimaa (1), Bangladesh (1), Kambodza (1) ja Vietnam (1). Useilla oli lähtömaidensa lisäksi työkokemusta myös muista maista.

Haastatteluaineistoa kertyi yhteensä noin 40 tuntia, litteroituna noin 630 sivua. Haastattelut litteroitiin sanasta sanaan ja koodattiin temaattisesti analyysiin helpottamiseksi.

Tutkimuskysymykset

Päätutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä olivat haastateltavien syyt muuttaa Suomeen?
2. Millaisia olivat haastateltavien kokemukset Suomessa asumisesta ja työskentelystä?
3. Mikä puhui Suomeen jäämisen tai lähtemisen puolesta?

Haastatteluissa kysyttiin yksityiskohtaisemmin seuraavista aiheista: viihtyminen ja sosiaaliset suhteet, työelämä ja työllistyminen, oleskelulupakysymykset, kielitaitoon liittyvät asiat, julkiset palvelut sekä mahdollinen syrjintä ja rasismi.

Tutkimuksessa selvitettiin myös haastateltavien uranäkymiä ja muuttosuunnitelmia. Lisäksi heitä pyydettiin vertailemaan suomalaista yhteiskuntaa ja työelämää muissa maissa saamiinsa kokemuksiin.

Haastateltaville annettiin myös mahdollisuus nostaa esille heidän mielestään tärkeitä aiheita ja kokemuksia, joita haastatteluissa ei mahdollisesti ollut käsitelty.

Tutkimuksen tekijät

Tutkimushankkeen johtajana toimii VTT, dosentti Ville Pitkänen.

Hankkeen vastuututkijana vanhempi tutkija VTT Rolle Alho. Asiantuntija FM Vilma Niskanen toimi tutkimusavustajana.

Albanian, ukrainan ja venäjän kielillä tehdyt haastattelut sekä yhden suomenkieliset haastattelun toteuttivat tehtävään palkatut tutkimusavustajat.

Lisätietoja tutkimuksesta:
rolle.alho@e2.fi, 050 5344485

Lisätietoja hankkeesta:
ville.pitkanen@e2.fi, 040 7770869

TUTKIMUKSEN TULOKSET

An aerial photograph of a lush green forest surrounding a calm lake. The sky is blue with scattered white clouds. A semi-transparent green rectangular box is centered over the image, containing the text 'I. SUOMEEN MUUTTO'.

I. SUOMEEN MUUTTO

Moninaiset polut Suomen työmarkkinoille

Haastatellut olivat muuttaneet Suomeen monista syistä. Syitä olivat turvapaikanhaku tai pakolaisuus, opiskelu, työ, avioliitto ja seikkailunhalu. Muutamalla maatalous- ja rakennusalan työntekijällä oli ennen pysyvää muuttoa kokemusta tilapäisestä työskentelystä Suomessa.

Useimmilla haastatelluilla muutto oli usean tekijän summa, ja he olivat tulleet Suomeen erilaisilla oleskelulupastatuksilla pois lukien EU-kansalaiset, jotka eivät oleskelulupia tarvitse.

Haastateltavien monet polut Suomen työmarkkinoille haastavat julkisessa keskustelussa vallitsevan tiukan kahtiajaon työperusteiseen ja ei-työperusteiseen maahanmuuttoon.

Suomen hyvä maine maailmalla vetovoimatekijä

Haastateltavilla oli verrattain vähän tietoa Suomesta ennen muuttopäätöstä, Virosta ja Venäjältä muuttaneilla tosin enemmän kuin muista maista tulleilla. Se Suomea koskeva tieto, mitä heillä oli, oli kuitenkin yksinomaan myönteistä.

Muuttopäätöstä tukevaa tietoa oli kuitenkin vaivattomasti saatavilla verkon välityksellä. Haastateltavat olivat myös löytäneet tietoa Suomea koskevasta Facebook-ryhmistä. Joillain Suomessa asuvat ystävät ja sukulaiset olivat myös toimineet tietolähteinä.

Korkeatasoiset julkiset palvelut ja turvallisuus Suomen vahvuuksia

Seuraavat tekijät olivat houkutelleet haastateltuja Suomeen: demokratia, hyvä hallinto, korkeatasoiset julkiset palvelut, turvallisuus ja puhdas luonto. Joillekin muuttopäätökseen liittyi seikkailunhalu: Suomi koettiin eksoottisena maana.

“

Alun perin en tiennyt mitään Suomesta, vain sen, mitä [Suomessa asuva] serkkuni oli kertonut. Ennen sitä en ollut kuullutkaan Suomesta -- nykyään yhä useammat ovat kuitenkin kuulleet Suomesta. Koulutuksen hyvä maine on kasvanut ja sekin on tiedossa, että on maailman onnellisin maa.

- Vietnamista lähtöisin oleva haastateltu

II. VIIHTYMINEN SUOMESSA

Ystävyysuhteet ja verkostot tärkeitä kotoutumisen kannalta

Haastateltavat olivat näkemyksensä mukaan kotoutuneet Suomeen verrattain hyvin.

Viihtymistä Suomessa edesauttoivat ystävyysuhteet suomalaisiin sekä muihin maahan muuttaneisiin.

Maahanmuuttajien omat yhteisöt ja yhdistykset olivat etenkin alussa monella tärkeitä suhteiden luomisen kannalta. Nämä verkostot toimivat myös Suomea koskevan tiedon välittäjinä.

Kaikilla ei ollut suomalaisia ystäviä, mitä jotkut pitivät ongelmallisena. Kielimuuri oli vaikeuttanut ystävystymistä suomalaisiin.

Jotkut työskentelivät myös työpaikoilla, joilla lähes kaikki muut työntekijät olivat maahanmuuttajia, eikä suomalaisiin työpaikalla juuri tutustuttu.

Käytännön asioiden hoitamisen suhteellinen vaivattomuus koettiin myönteiseksi tekijäksi:

Yleisesti ottaen olen tyytyväinen asioiden hoitamiseen ja nopeuteen – – käytännössä erilaisia verkkopalveluja osataan [Suomessa] hyödyntää ja ei välttämättä tarvitse käydä paikan päällä todistamassa asioita, kun voi mennä niin sanotusti verkkopalvelun kautta. Eli [Suomessa] osataan hyödyntää sitä, mitä teknologia tarjoaa käytännössä. Mun mielestä tosi kivaa ja helppoa. Totta kai, vuosien varrellahan ne [verkkopalvelut] on vielä koko ajan vahvistuneet.

- Venäjältä lähtöisin oleva haastateltu

Haastateltavilla ei konkreettisia suunnitelmia muuttaa pois Suomesta

Haastatellut liittivät Suomeen asuinmaana pääasiassa myönteisiä seikkoja, kuten hyvinvointiyhteiskunnan toimivuuden ja kattavuuden sekä turvallisuuden.

Tyytyväisyyttä Suomeen kuvasi se, ettei kenelläkään ollut konkreettisia suunnitelmia muuttaa pois Suomesta.

Suomi on minulle hyvä maa asua. Lasken Suomen nykyään toiseksi kodikseni. Suunnittelen pysyväni täällä.

- Kambodzhasta lähtöisin oleva haastateltu

Viranomaisiin ollaan pääsääntöisesti tyytyväisiä

Viranomaiset ja muut tahot ovat olleet todella auttavaisia ja on jäänyt hyviä kokemuksia, ei ole mitään pahaa sanottavaa. Missä ikinä olen joutunut asioimaan, esimerkiksi verotoimistossa tai ruokakaupassa, ei ole ollut huonoja kokemuksia, kuten esimerkiksi, että joku olisi loukannut tai vähätellyt.

- Kosovosta lähtöisin oleva haastateltu

Ruuhkautuneet palvelut saavat osakseen kriitiikkiä

Myönteisistä kokemuksista huolimatta kriitiikkiä saivat osakseen julkisen terveydenhuollon ruuhkautuneet palvelut.

Jotkut olivat myös kokeneet Maahanmuuttoviraston palvelut ruuhkautuneiksi ja oleskelulupapäätösten odottamisen stressaavaksi.

Oleskelulupiin liittyvä stressi on monelle viihtymistä vähentävä tekijä

Haastateltujen enemmistö oli kotoisin maista, joiden kansalaiset tarvitsevat oleskeluluvan.

Osalla haastateltavista stressiä aiheutti työntekijän oleskelulupien ja perheen yhdistämiseen vaadittavat tulorajat sekä epävarmuus oleskelulupien jatkosta.

“

Olen tullut [Suomeen] tekemään töitä ja vapaa-aikaa ei ole ollut, tai sitä on ollut todella vähän sekä toisaalta viisi vuotta minulta on mennyt huolehtiessa siitä, saanko jatko-oleskeluluvan, saanko riittävästi työtunteja tehtyä, saanko jäädä, saanko pysyvän oleskeluluvan ja niin edelleen. Ensinnäkin henkisesti olen ollut niin ahdistavassa tilanteessa ennen kuin olen saanut pysyvän [oleskeluluvan], ettei ole ollut riittävästi voimavaroja miettiä suomen kielen oppimista.

- Kosovosta lähtöisin oleva haastateltu

Osalla kokemuksia rasismista

Osa haastatelluista oli kokenut rasismia vapaa-ajallaan sekä työelämässä. Kokemukset liittyivät heidän "valtaväestöstä" poikkeavaan ulkonäköönsä tai heidän julkisella paikalla puhumaansa kieleen.

Esimerkiksi venäjän kielen puhuminen kadulla oli kirvoittanut haukkumista. Eräälle Aasiasta kotoisin olevalle oli annettu ymmärtää, että hän oli vastuussa koronan leviämisestä Suomeen.

Sen sijaan kaikki haastatellut ukrainalaiset (5) olivat kokeneet, että heihin suhtaudutaan Suomessa myönteisesti heidän kansallisuutensa vuoksi.

MYÖNTEISTÄ SUOMESSA

- Suomi koetaan vakaaksi ja turvalliseksi hyvinvointiyhteiskunnaksi, jossa työelämän laatu on ongelmista huolimatta kansainvälisesti verrattuna kokonaisuudessaan hyvä.
- Arkielämää helpottaa se, että viranomaisten kanssa voi asioida verrattain vaivattomasti. Etenkin sähköisiä palveluita arvostetaan.
- Monet, varsinkin perheelliset arvostavat koulutuksen hyvää tasoa, mikä kiinnittää heitä Suomeen.

KIELTEISTÄ SUOMESSA

- Rasismi ja ennakkoluulot ovat viihtymistä vähentävä tekijä.
- Oleskelulupapäätöksiin liittyy stressiä. Joillekin työntekijän oleskeluluvan tulorajat olivat tuottaneet ongelmia. Toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen puute oli vaikeuttanut joskus jatko-oleskelulupien saamista.
- Tutkintojen tunnistaminen ongelma joillekin: etenkin filippiiniläisille sairaanhoitajille, joilta vaaditaan lisäopintoja, jotta he voivat työskennellä Suomessa sairaanhoitajina.

III. KOKEMUKSET TYÖELÄMÄSTÄ

Johtaminen ja töiden organisointi saavat kiitosta

Useat haastateltavat vertasivat suomalaista työelämää aiemmissa maissa kokemaansa ja tässä vertailussa Suomi näyttäytyi lähes aina myönteisessä valossa.

Monet haastateltavat pitivät johtamista ja siihen liittyvää työn organisointia pääosin hyvätasoisena. Myös työelämän matalat hierarkiat ja lähestyttävät esihenkilöt saivat kiitosta.

Monet arvostivat sitä, että työpaikoilla oli mahdollista nostaa esille hankalia asioita ilman, että siitä koitui työntekijälle ongelmia. Suomalainen työkuulttuuri koettiin tasa-arvoisemmaksi kuin mitä muualla oli koettu.

Haastatteluissa nousi esille myös työpäivien kohtuullinen pituus, mistä johtuen työ ja vapaa-aika ovat tasapainossa paremmin kuin monessa muussa maassa.

Venäjällä jos joku on johtamistehtävissä, niin hänellä imago kasvaa aika korkealle. Sitten se näyttää, että hän on se henkilö, joka tekee päätökset. Täällä [Suomessa] tehdään yhdessä päätökset. Totta kai se [päättöksenteko] on esimiehen vastuulla, koska häneltä kysytään, jos asia ei mene niin hyvin kuin on suunniteltu. Mutta kyllä mä olen tyytyväinen suomalaiseen johtajuuteen. Se on modernimpaa [kuin Venäjällä].

- Venäjältä kotoisin oleva haastateltu

Pidän enemmän johtamisen tavasta Suomessa siinä mielessä, että Filippiineillä sairaanhoitajien esimiehet ovat erittäin, erittäin tiukkoja verrattuna esimiehiin täällä [Suomessa], jossa voi puhua suoraan esimiehille ja antaa palautetta.

- Filippiineiltä kotoisin oleva sairaanhoitaja

Palkkatasoa pidetään hyvänä, työsuhteeseen liittyvät edut lisäävät myös tyytyväisyyttä

Iso osa haastatelluista työskenteli matalapalkka-aloilla.

Tästä huolimatta monet pitivät Suomen palkkatasoa verrattain hyvänä, sillä useimmat olivat kotoisin maista, joissa palkkataso on matalampi kuin Suomessa.

Työsuhteeseen liittyvät erinäiset edut myös lisäsivät haastateltavien tyytyväisyyttä

“

Työpäivä on organisoidumpi täällä [kuin Ukrainassa]. Ja työ paremmin palkattua. Täällä [Suomessa] työntekijä tietää paremmin mitä odottaa --- täällä on siis parempi työskennellä.

- Ukrainasta kotoisin oleva haastateltu

Työsuhteeseen liittyvät erinäiset edut lisäävät tyytyväisyyttä

“

Arvostan kulttuuri- ja urheilutarjontaa, jota E-passin avulla on tarjolla. Yleensä menemme [lasten kanssa] uimaan tai elokuviin. Voimme mennä perheen kanssa yhdessä. Arvostan sitä todella paljon. Filippiineillä tämä ei ole mahdollista. Jos sinulla ei ole rahaa, et pääse sisään.

- Filippiineiltä kotoisin oleva haastateltu

Työelämän ongelmat ajoittuvat Suomeen muuton jälkeiseen aikaan

Kaksi haastateltavista oli maksanut niin sanottuja kynnyksrahoja työpaikastaan. Toiselle luvattua työpaikkaa ei ollut tarjolla maksuista huolimatta.

Tiedon puute suomalaisista työehdoista ja siihen usein liittyvä vähäinen suomen kielen taito altisti työehtoihin liittyville ongelmille.

Neljä haastateltua kertoi, että heille oli maksettu palkkaa alle suomalaisten työehtojen tason.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoala erottui muista toimialoista siten, että työehtoihin liittyviä ongelmia ei ollut yhdelläkään haastateltavalla.

Oli vaikea löytää työpaikka, olen työskennelly myös Helsingissä pari kuukautta ja joku muu paikassa ja sitten löytänyt työpaikan vain kun maksaa rahoja, joku miehelle, joka hoitaa nämä. – – Okei, en muista, minä maksoin noin tuhat euroa, että sain tämän työpaikan.

- Ukrainainasta kotoisin oleva haastateltu

Kun mä olin silloin 20-ikäsenä niin sanotusti kuitenkin ulkomaalainen, nii kyllähän se asenne työntantajaa kohtaa oli sillä tavalla, eli työnantaja kertoo ne kaikki [työ]ehdot, mulla ei oo loppupeleissä mitään muuta [vaihtoehtoa] kun pitää vaan hyväksyy ne [työ]ehdot -- Eka firma, mihin menin [rakennus]apulaisena [2000-luvulla], niin mun netto[kuukausi]palkka oli 800 euroa. Mä toisaalta tein maanantaista lauantaihin 12-tuntisia työpäiviä --

Kolmen kuukauden päästä mä ymmärsin, että ne olosuhteet [ei ollut kohdallaan]. Mähän menin täysin kokemattomana, en siis tiennyt [työehtojen tasosta], kun nyt taas tiedän, että on Rakennusliitto, työehtosopimukset ja työntekijällä on nimenomaan omat oikeudet. Mä olin täysin tietämätön -- kun mä olin 20-ikäinen, siis erittäin nuori ikä.

- Venäjältä kotoisin oleva haastateltu

Tiedon puute saattaa heijastua työehtoihin

“

Haastateltava: *Meille maksettiin vain 75% [harjoittelijan]palkkaa [, vaikka emme olleet harjoittelijoita].*

Haastattelija: *Teittekö asialle jotain?*

Haastateltava: *Emme, koska olimme juuri tulleet Suomeen [eikä ollut ketään kenen puoleen kääntyä]. Nykyään on kuitenkin tietoa [työehdoista] Facebookissa ja internetissä sekä yhdistyksiä, jotka auttavat.*

- Ukrainasta kotoisin oleva haastateltu

Haastateltavat tunnustivat monia työnsaantiin ja työuralla etenemiseen liittyviä vaikeuksia

Joidenkin haastateltavien mukaan syntyperäisiä suomalaisia suositaan työpaikkoja täytettäessä.

Osa koki, että työpaikkoja täytetään usein epävirallisten verkostojen kautta, jolloin etenkin maassa vähän aikaa asuneet ovat epäedullisessa asemassa.

Osa kokee, että sekä asiakkaat että esihenkilöt arvioivat ulkomaalaisten työntekijöiden työpanosta kriittisemmin kuin suomalaisten työntekijöiden.

Osa sosiaali- ja terveydenhuollon alalla työskentelevistä puolestaan kokivat epäkohdaksi sen, että heidän osaamistaan ei tunnistettu Suomessa. Sairaanhoidajan koulutuksen saaneille filippiiniläisille oli tarjolla lähihoitajan, ei sairaanhoitajan töitä.

Jos haluan opiskella [opinnot, jotka oikeuttavat Suomessa sairaanhoitajana työskentelyyn], minun on lopetettava työskentely joksikin aikaa - - Se on turhauttavaa.

Lyhin [mahdollinen] opintoihin kuuluva aika on yksi vuosi. Hoivakodissa, jossa työskentelen [lähihoitajana] työ on pelkkää rutiinia, samat asiat joka päivä.

- Filippiineillä sairaanhoitajan koulutuksen saanut haastateltu

Mitä haastatellut tekivät kohdatessaan ongelmia työehdoissa?

- Osalla ei ollut alkuaikana Suomessa tietoa, kenen puoleen kääntyä. Haasteena oli, että työehtorikkomukset painottuivat Suomen tulon jälkeiseen aikaan, jolloin tietämystä liitoista ei ollut.
- Osa vaihtoi työpaikkaa.
- Jotkut olivat saaneet apua ammattiliitoista ja maahanmuuttajien yhdistyksistä. Etenkin ukrainalaisten kohdalla tuli ilmi, että heidän omat yhteisönsä tukevat ja jakavat työelämään liittyvää tietoa.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä paljon hyvää

Tutkimusta varten haastatellut, taustaltaan ulkomaalaiset työntekijät näkevät suomalaisessa työelämässä paljon hyvää. He arvostavat kohtuullisen mittaisia työpäiviä, työn ja vapaa-ajan tasapainoa, työturvallisuutta, matalia hierarkioita ja työntekijää kunnioittavaa johtamista, oikeutta työterveyshuoltoon sekä verrattain hyvää palkkatasoa (lähtömaihiin verrattuna).

Suomi näyttäytyy vakaana ja turvallisena maana, jossa myös perheellisten on mahdollista elää hyvää arkea. Haastatellut ovat pääosin tyytyväisiä julkisten palveluiden kattavuuteen ja laatuun.

Hyvinvointiyhteiskunnan tuki ja turva myös kiinnittävät heitä Suomeen, mutta turvaverkko ei vähennä heidän motivaatiotaan antaa panostaan työmarkkinoilla.

Maahanmuuttajien kohtaamat ongelmat ja epäkohdat ovat todellisia ja niihin täytyy puuttua tehokkaasti, mutta samalla on myös hyvä pitää kiinni vahvuuksistamme ja tehdä töitä niiden eteen. Suomessa asuu paljon myös työlöihinsa ja elämäänsä tyytyväisiä ulkomaalaistaustaisia ihmisiä.

Huomiota tulee kiinnittää erityisesti maahanmuuton jälkeisiin ensimmäisiin kuukausiin

Työllistymisen vaikeudet, työehtoihin liittyvät epäselvyydet, kotoutumisen ongelmat ja kieleen liittyvät vaikeudet ovat haastattelujen perusteella tavallisimpia maahan muuton alkuaikoina. Osalla tilanne alkaa helpottaa muutamassa kuukaudessa, toisilla sopeutuminen kestää pidempään, jopa vuosia. Erityisesti suomen tai ruotsin ja osin myös englannin kielen taidon puute vaikeuttaa kotoutumista.

Kun mietitään ratkaisuja maahanmuuttajien ongelmiin, olisi olennaista puuttua nykyistä ponnekkaammin juuri alkuvaiheen vaikeuksiin ja pyrkiä lyhentämään sopeutumisvaihetta. Hiljattain maahan tulleet ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa ja muita alttiimpia väärinkäytöksille.

Myös oleskelulupastatukseen liittyvät epävarmuudet altistavat väärinkohtelulle. Kun oleskeluluvan jatko on epävarma, kynnyks nostaa esiin havaittuja epäkohtia on korkea.

Suomi tunnetaan maailmalla vain pinnallisesti – vahvuutena hyvä maine

Haastateltavien ennakkotiedot Suomesta olivat tyypillisesti vähäisiä. Tietoa haettiin internetistä ja sieltä löytyvä tieto oli myönteistä: korkeatasoinen koulutus, maailman onnellisin kansa, puhdas luonto, demokratia sekä hyvä hallinto. Suomea köyhemmissä maissa asuville myönteisenä näyttäytyi myös Suomen palkkataso.

Suomen hyvä maine edistää kilpailua osaajista. Pitääkseen kiinni hyvästä maineestaan Suomen on jatkossa huolehdittava entistäkin tarkemmin siitä, että tänne tulijoiden odotukset ja todellisuus kohtaavat tai eivät ole ainakaan liian kaukana toisistaan.

Sosiaalisen median aikakaudella myös negatiiviset uutiset ja kokemukset leviävät nopeasti.

Tiukka jako työperusteiseen ja ei-työperusteiseen maahanmuuttoon joskus harhaanjohtava

Haastateltavien monet polut Suomen työmarkkinoille haastavat julkisessa keskustelussa vallitsevan tiukan kahtiajaon työperusteiseen ja ei-työperusteiseen maahanmuuttoon.

Suomen työmarkkinoille tullaan myös monilla muilla kuin työntekijän oleskeluluvilla, EU-maista tulevat eivät tarvitse oleskelupaa. Suomeen muutto on usein monen tekijän summa.

Näin ollen myöskään työperusteiseen maahanmuuttoon liittyvä tilastointi ei tavoita ilmiön moninaisuutta.

© E2 Tutkimus 2023
Rolle Alho, Vilma Niskanen & Ville Pitkänen

Maahanmuuttajien kokemuksia työelämästä ja
asumisesta Suomessa

Tulevaisuuden Suomen tekijät –
osallisuutta ja yhteistyötä työelämään -hanke

ISBN: 978-952-5895-29-2

Graafinen suunnittelu: Vilma Niskanen